

spominja, kdaj je bila na Primorskem zadnja deželna učiteljska konferenca! In vendar bi se morala vršiti vsakih šest let! Ali morda za Primorsko niso potrebne take konference? Seveda, po nazorih vlade — ne. Ali oni, ki poznajo šolske razmere na Primorskem, so drugega mnenja o tem. Ali ni naravnost škandalozno, da v tržaški okolici še vegetirajo za mladino v 13. in 14. letu slaboznani nadaljevalni tečaji, kakor v kaki alpski, od prometa oddaljeni deželi?! In kje so na Primorskem slovenske meščanske šole? Seveda naš delavec naj ostane glup, naj zna kvečjemu kamenje tolči; za boljša dela v industrijskih podjetjih se potem importira tujec, ki gleda našega, v izobrazbi zanemarjenega delavca kakor hteljši iz meščanskih šol; pri nas so za lota. — Drugod se rekrutira dijaštvo učito ustvarili nekaj mizernih enoletnih tečajev pod donečim imenom c. kr. pripravnic, ki jih pa (Sežana!) morajo zatvarjati, ker ni učencev.

In knjige za ljudske šole? Deželna učiteljska konferenca bi mogla in morala dati inicijative za taka vprašanja. Naša pokrajina ima svoje posebne potrebe glede šolske organizacije; saj vendar ne bomo menda vedno trpeli, da Slovenec le takrat odhaja na morje kadar z lačnim trebuhom obrača skrbni (!) domovini hrbet! Torišče za taka razmotrivanja je ravno deželna učiteljska konferenca. A pri nas takih konferenc ni, ker edini slovenski deželni šolski nadzornik izmed kupov aktov in zaradi nagromadenega dela sploh ne more priti do tega, da bi jo sklical.

Zato moramo odločno zahtevati, da se čim prej ustanovi še eno mesto deželnega šolskega nadzornika za slovensko šolstvo na Primorskem! Proračunske razmere — kakor dokaj radi naglašajo ob raznih prilikah — tu ne smejo prihajati v poštev. Če proračun zmaga milijone za širjenje nemštva, se morajo najti tudi potrebni tisočaki za naše zahteve!

Obrtno šolstvo v Trstu.

Pomen obrtno-nadaljevalnih šol za obrtnike.

Ministrstvo za javna dela posvečuje veliko pozornost obrtnemu stanu. Saj je znano, da se more v današnjem eksistenčnem boju le zadostno izobraženo občinstvo uspešno razvijati, zato pa tudi bolj pazi, da se resnično izvaja novi obrtni zakon!

Ta zakon je stopil v veljavo dne 5. februarja 1. 1907. Za obrtnike je uvedel mnogo novega, pred vsem pa odreja, da bodo postajali v bodoče mojstri le resnično zadostno izobraženi obrtniki. — Dotslej za duševno obrtnikovo izobrazbo ni nihče vprašal. Obrtniki so se učili 2 ali 3 leta kot vajenci, po tej dobi so dobivali od mojstrov ali zadrug učna izpričevala, so službovali par let kot pomočniki in kot taki so si brez težave dobivali dovoljenje za izvrševanje samostojne obrti.

Po novem zakonu bo to drugače! — Vsak vajenec se mora učiti najmanj 2 in največ 4 leta, in mojster oziroma zadruga mu da izpričevalo. S tem pa se ni pravi pomočnik, ampak le pomagač. Ako hoče postati pomočnik, mora napraviti pred posebno izpraševalno komisijo pomočniški izpit. Ta obstoji v tem, da pomagač dokaže, da zna praktično zares izvrševati svojo obrt, — dokazati pa mora tudi, da je za obrt primerno teoretično izobražen! — Vprašan je namreč pri izpitu iz obrtnega računstva razne kalkulacije, pokazati mora, da razume knjigovodstvo in da bo zmožen v vsakem slučaju samostojno korespondirati s svojimi odjemalci. — Šele na to mu izda izpitna komisija pomočniško izpričevalo. Kot pomočnik mora služiti vsaj 2 leti, potem pa na podlagi svojega pomočniškega izpričevala lahko prosi za dovoljenje, da sme pričeti obrt kot mojster.

Postati samostojen obrtnik po novem obrtnem zakonu tedaj ni lahko, in tako je prav! — Velika večina današnjih mojstrov zna komaj, komaj napisati račun o svojih izdelkih. Da bi si vodili knjigovodstvo, ali da bi sami dopisovali v lepem jeziku svojim odjemalcem, tvornicam itd., je popolnoma izključeno! — In res je, ako pravi ministrstvo: »Taki obrtniki so sramota za kulturno državo.« Poudariti pa moramo zlasti, da so taki ljudje tudi sami zase veliki reveži; v potu svojega obraza si zaslužijo komaj toliko, da se beraško preživijo. Da bi tekmovali med seboj, oziroma dosegli uspehe proti izobraženejšemu tujcu, o tem ni niti govora! — Da se temu odpomore, je ustanovila država obrtno-nadaljevalne šole, v katerih se vajenci teoretično primerno izobrazijo. Zato je pa tudi ukazala, da so po § 99. b obrtnega reda vsi vajenci primorani te šole obiskovati. § 100. obrtnega reda pa odločno ukazuje mojstrom, da morajo dati vajencem za

obiskovanje teh šol zadosti časa, drugače se jih kaznuje z globo od 5—200 K, in če še to ne pomaga, se jim odvzame pravica imeti vajence!

Do sedaj je bila v Trstu le na italijanski obrtni šoli za vajence vseh narodnosti obrtno-nadaljevalna šola. Naši slovenski dečki se seveda na tej šoli niso naučili ničesar, saj se tu poučuje samo v laškem jeziku! Letos smo pa s podporo naših slovenskih denarnih zavodov mogli tudi Slovenci otvoriti na tukajšnji »Slovenski trgovski šoli« za vajence vseh strok svojo slovensko obrtno nadaljevalno šolo!

Obrtniki! Ako nočete priti v navzkrižje z zakonom in vam je le količkaj pri srcu napredek slovenske obrti v Trstu in njega okolici in napredek Slovenstva sploh, pošljite svoje vajence v našo obrtno-nadaljevalno šolo in poskrbite tako, da bo mogoče našemu obrtnemu naraščanju uspešno konkurirati z vedno bolj vsiljivim tujcem, ki so mu že davno na razpolago dobrote obrtnih izobraževališč omenjene vrste, ter mu je zato možno že sedaj zavzemati povsod boljša mesta, dočim se mora zadovoljiti nešolani domačin vzlic vsej nadarjenosti in pridnosti z delom in zaslužkom slabše vrste.

Iz naše organizacije.

Štajersko

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo dne 8. decembra 1912 svoje glavno zborovanje v Bočni. Predsednik tovariš Kelc pozdravi navzočnike, posebe še imenoma milega nam gosta nadučitelja v p. Kodermana in gospo tov. Pulka, čestita na prestanem izpitu usposobljenosti, oziroma stalnega nameščenja tov. Pirc, Gočar, Rojnik, Rožanc ter posebno toplo pozdravlja tov. Pulka, naduč. na Gorici, spominja se usode, katera je nenadoma zadela tov. Knafliča in njega, želeč obema najuspešnejšega dela na njujinih sedajšnjih mestih. Po prečitaniu dopisa od društva »Selbsthilfe« se prav posebno priporoča, da vsi udje, posebno naredivši izpit usposobljenosti, pristopijo k slovenskemu društvu »Jubilejna Samopomoč«. Za nabiranje udov v našem okraju je bila določena gospodična tov. Rojnikova na Gorici, pošta Rečica v Sav. dolini, kateri naj blagovoli predsednik navedega društva tov. Schmeidek v kratkem doposlal svoj naslov in zaznamek udov, ki so že pristopili od nas, da se bo vedela ravnanja pri agitaciji. Tov. Kocbek prečita neki dopis zadevajoč stanovske zadeve, na kar se je vnela prav živahna debata ter sklenil soglasno sledeči predlog: »Zveza štaj. slovenski učiteljev in učiteljic« naj v zvezi z »Lehrerbundom« dela z vsemi postavno dopuščenimi sredstvi na to, da se v prihodnje nobena učiteljska moč, storivša svojo stanovsko dolžnost in delujoča popolnem v smislu narodovega napredka, ne prestavlja iz uradnih ozirov pred disciplinarno preiskavo, ker drugače trpi napredek dotične šole in ugled učiteljstva. Na drugo poročilo tov. Kocbeka se sklene z ozirom na neko posebno stanovsko zadevo, da se v poravnavo sporov, nastalih med učiteljstvom v šolskih zadevah, izvoli posebni obrambni odsek, ki ima preiskati vso zadevo, preden dospje predpostavljenim šolskim oblastem ter se ima dotično učiteljstvo ravnati po sklepu tega odbora; kot obrambni odsek se izvoli odbor učiteljskega društva, na katerega se je učiteljskemu osebju tega okraja obračati tozadevno z natančnimi dokazi in pojasnili. Tov. Bizjak kot bivši udeleženec pettedenskega pouka na kmetijskih šoli v Sv. Juriju ob južni žel, nam je poročal praj zanimivo o izletih, ki so se jih udeležili učitelji-gojenci navedene šole v svrhu nadaljnje izobrazbe v kmetijskih strokah, ter je žel za svoj temeljito sestavljen referat prav zaslužno pohvalo navzočnikov. Tajnica gospica Pirčeva je poročala o delovanju učiteljskega društva v tem letu ter se ji predsednik v imenu društva zahvali za njen trud in temeljito poročilo.

Kakor menda vsako, tako tudi naše društvo šepa v finančnih zadevah. Tovariš blagajnik ima jako mukotrpen in brezuspešen trud, da bi spravil v red naše denarne zadeve. Sklenilo se je mlačeže še ostro opomniti na njihovo stanovsko dolžnost, ki morajo vendar dobro vedeti, da brez nič ni nič. Svoječasno se je namreč soglasno sklenilo, da je dolžnost vsake učiteljske osebe, da pripada k tistemu učiteljskemu društvu, ki se nahaja v dotičnem okraju. Naobraženega značajneža — in k tem se prišteva učiteljstvo — menda ne bo treba opominjati na dolžnosti, ki jih ima storiti. Tedaj! — Ako kateri ne more vsega naenkrat poravnati, naj si razdeli plačevanje na mesečne obroke ter naj vse plačila izvršuje potem učiteljske zadrage v Celju; dotične tiskovine so menda prejele vse učiteljske osebe. Obenem naj javijo to predsedniku ali

blagajniku učiteljskega društva! Vsaka reč se mora spraviti v red, tedaj tudi ta!

Na to je bil izvoljen soglasno prejšnji društveni odbor, in sicer predsednik Kelc, nam. Terčak, blagajnik Burdjan, tajnica Pirčeva ozi. nam. Deleja; odbornika: tovariša Bizjak in Korban.

Ko se je še soglasno sklenilo, naj izstopi vse slovensko učiteljstvo iz družbe sv. Mohorja, in dela z vsemi silami na to, da izstopijo tudi drugi, ker družba objavlja nesramne spise ravno o tistem stanu, ki se je največ trudil, da je število društvenikov tako močno naraslo, oziroma naj »Zveza« in »Zaveza« odločno zahtevata, da društveni odbor navedene družbe opusti v popolnem tako nesramne objave, kar ni pričakovati, sklene predsednik živahno in zanimivo zborovanje, zahvalivši se za zopet mu izkazano čast. Prihodnjic vsi na Gorico!

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. decembra v dvorani Narodnega doma v Konjicah. Obisk je bil dovoljen, kar priča, da imajo člani društva dobro voljo in se zavedajo velikega pomena svoje stanovske organizacije.

Kot gost je zborovanju prisostvovala gdč. Gosakova iz St. Jerneja, kot novi član pa se je z veseljem sprejel tovariš Kotnik Jožef iz Rakovca.

Po predsednikovem pozdravu so se vzeli na znanje razni dopisi in poročila tovariša predsednika Schella o XXIV. glavni skupščini »Zaveza« v Celju. Referatoma tov. Schella »O okrajnih stanovskih zadevah« in pa tov. Bobiča »Nekaj malega o naših aktualnih vprašanjih« je sledila volitev odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši, ozi. tovarišice: Schell, predsednik; Bobič, podpredsednik; Žgajner, tajnik; gdč. Pavličeva, blagajničarka; ga. Petričeva knjižničarka in odborniki: Serajnik, ga. Mravljakova in Kerhlanke.

Izmed drugih točk dnevnega reda je omeniti soglasno sprejeti predlog, da se učiteljstvo tega okraja zaradi dr. Pregeleje, v koledarju (1913) »Družbe sv. Mohorja« se nahajajoče povesti, v kateri se slika učitelj kot pohujševalec in zapeljivec ljudstva, odslej ne bo več vpisalo kot član družbe; poleg tega bo učiteljstvo vplivalo na okrajne šolske svete i. dr., da odslej ne bodo več naročili knjig učiteljem sovražne družbe. Želeli je, da temu zgledu sledijo tudi druga slovenska učiteljska društva.

Prihodnje zborovanje bo začetkoma meseca marcija 1913 v Konjicah.

Po zborovanju se je vršila v isti dvorani neprilovjena prosta zabava, pri kateri nam je sedanji gostilničar »Narodnega doma« prav dobro in po ceni postregel, zakar se mu izreka na tem mestu zahvala.

F. B.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo svoje prvo zborovanje v novem šolskem letu v četrtek, dne 5. decembra v Ormožu. Zborovanja se je udeležilo 21 članov, t. j. 60%. Udeležba bi bila lahko boljša, ko ne bi imeli nekateri člani navado, da opravijo svoje privatne posle najrajši na dan društvenega zborovanja.

Predsednik tov. Rajšp omenja v svojem pozdravu bedno stanje učiteljstva, ki leta in leta zamanj prosjači za izboljšanje plač. Ni čuda, da je že marsikateri uklonil svoj tilnik in se vdal tihi resignaciji. Vsa učiteljska duševnost je postala takorekoč pasivna. Zato trpi tudi naš nastop napram javnosti in naša stanovska zborovanja so vedno slabše obiskana. Nadalje nam pojasni naše razmere napram nemškemu Verbandu, ki je poslal Zvezi grajalno pismo, kjer se nam očita nedelavnost v zadevi izboljšanja učiteljskih plač. Zaradi tega je storila Zveza odločne korake ter zahtevala, da se poravna ta krivica v »Päd. Zeitschrift«. To se sicer še ni zgodilo, a čitali smo zopet o drugi netaktnosti Verbanda v zadevi učiteljev-prastovoljcev. Lehrerbundu bo treba temeljito pojasniti, da je edino ta upravičen zastopati skupne interese štajerskega učiteljstva ne pa Verband. Iz tega je pa tudi razvidno, da se naša deželna organizacija nekako sumljivo ruši. Z željo, da bi prinesla prihodnja pomlad vsemu učiteljstvu obilo cvetja in uresničevanja vseh njegovih zahtev, otvarja tov. predsednik zborovanje.

Društvu je pristopil tov. Rakuša iz Sv. Lenarta. Predsednik ga pozdravi kot našega najmlajšega tovariša, želeč, da bi prav marljivo posejal naša zborovanja.

Podpredsednik tov. Porekar izreka tov. Rajšpu v imenu društva sožalje povodom smrti ljubljene soproge in dragega očeta. V znak sožalja se vzdignejo zborovalci s sedežev.

Po prečitaniu zapisnika zadnje seje se omenijo razni dopisi. Društvo »Selbsthilfe« želi imeti v vsakem okraju zaupnika. To se odkloni, pač pa se naprosi društvo, da naznani vsak slučaj smrti ne le v »Päd. Zeitschrift« in »Popotniku«, ampak tudi v »Učit. Tovarišu«. Priporoča se pristop k Selbsthilfe in Samopomoči.

Tvrdka Zinauer pri Sv. Jakobu v Slov. goricaht je poslala na ogled stereoskop z lepimi kronoplastičnimi podobami, ki krasno učinkujejo. Kdor želi aparat za šolo ali zase, naj si ga ogleda pri tov. predsedniku. (To v znanje neudeleženecm!)

Tov. Rosina je na kratko poročal o izpremembi na Balkanu od miru v San Stefanu do danes. Zborovalci so bili tovarišu za zanimivo predavanje prav hvaležni.

Drugi predavatelj, tov. Šijanec, je slikal na njemu lasten humorističen način izlet na Ivanjšico. S svojim zdravim humorjem je mnogo pripomogel k dobremu razpoloženju zborovalcev. Hvala mu!

Govorilo se je tudi o znanem pamfletu na učiteljstvo v letošnjem Mohorjevem koledarju. O stališču, ki ga naj zavzame učiteljstvo napram družbi, se ni sklepalo, ampak se to prepusti našemu parlamentu — Zavezi.

Prihodnje zborovanje, združeno z občinim zborom, je 6. februarja 1913 v Ormožu. —ič.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 5. decembra t. l. v Gorici v »Trgovskem domu«. Podpredsednik tovariš Leopold Furlani opraviči odsotnost predsednika tov. Križmana, nato pozdravi navzoče učiteljstvo ter sporoči, da ni mogoče predavati gosp. profesorju dr. Ozvaldu, ker se je močno prehladil. Predaval bo pri prihodnjem zborovanju.

Na to se spomni pokojnega cesarskega svetnika Vodopivca, bivšega šolskega nadzornika, ki je preminul dne 28. novembra 1912 v Gorici. Pokojni je bil prijatelj učiteljstva, prihajal je vedno k zborovanjem ter se živo zanimal za učiteljski napredek. Ker si je bil pridobil mnogo zaslug za učiteljstvo in sploh za šolstvo, ga je bilo pred leti učiteljsko društvo imenovalo tudi častnim članom. Pogreba se je udeležilo učiteljstvo v velikem številu ter mu položilo v znak hvaležnosti venec na krsto. V znak sožalja so vsi navzoči učitelji vstali s svojih sedežev.

Dalje prečita pismo gospoda profesorja Fr. Finšgerja, bivšega nadzornika, v katerem izreka svojo iskreno zahvalo vsemu učiteljstvu okraja goriškega za vse mnogoštevilne dokaze ljubezni, zahvaljuje se za častno članstvo in diplomu.

Sklenilo se je ustanoviti v smislu Zavezinih pravil Deželno učiteljsko društvo za Goriško. Odslojše se deputacijo v Trst k deželnemu šolskemu svetu, da pospeši in ugodno reši prošnje onih učiteljev goriškega okraja, ki so v zadnjih letih zaprosili za definitivno nameščenje. V deputacijo so bili voljeni tovariši: Križman Ign., Bajt Franc in Medvedček Peter.

Končno se sklene še naprositi c. kr. okrajni šolski svet, naj naroči za vse šole goriškega okraja načrte za risanje, ki so izšli na Dunaju v c. kr. zalogi šolskih knjig.

Politiški pregled.

* **Gosposka zbornica avstrijska.** Gosposka zbornica je 30. novembra končala razpravo glede službene pragmatike. Predloga je sprejeta z vsemi izpremembami, katere je nasvetovala komisija. Tudi dodatni predlogi kneza Schwarzenberga, ki določajo poostreitev koalicijske pravice državnih uradnikov, so bili sprejeti. Predloga odide sedaj zopet v poslansko zbornico.

* **Državni zbor.** Nemškonoarodna korespondenca poroča, da se vrši zadnja seja poslaniške zbornice 20. t. m. in da se zbornica zopet snide 15. januarja, da reši tekoče zadeve. Delegacije bodo zborovale pred Veliko nočjo. Po 20. decembru bo več deželnih zborov zborovalo. Gosposka zbornica ima sejo dne 17. decembra. Predsednik poslaniške zbornice dr. Sylvester je izjavil, da se bo moral poslovnik le začasno podaljšati in da bo zadnja seja 20. decembra. V sedmih dneh mora zbornica rešiti vse nujne zadeve, a rešila jih bo le, če bodo govorniki kratko govorili. Ako le ena stranka nastopi z daljšimi govori, se brambne predloge, mali finančni načrt, službena pragmatika, začasni proračun in začasno podaljšanje poslovnika (lex dr. Krek-dr. Kramar) ne bodo mogle pravčasno rešiti.

* **Nadvojvoda Franc Ferdinand** se je mudil te dni na lovu kot gost nemškega cesarja. Ta obisk je bil seveda tudi političnega značaja, in nadvojvoda je gotovo imel s cesarjem Viljemom prav obsežne pogovore o sedanjem položaju. Listi poročajo, da bo nemški cesar vplival ugodno na rusko politiko glede srbskega vprašanja. Istočasno se je mudil v Berlinu tudi šef generalnega štaba Schemua in konferiral s šefom nemškega generalnega štaba Moltkejem.

* **Kako se bo rešilo vprašanje glede Hrvaške.** General Rhemen je imenovan za poveljnika 13. armadnega zbora v Za-

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

grebu. Njemu pa baje ni izročena le vojaška oblast, marveč je bil postavljen, da kontrolira Cuvaja. Policijski komisar bo moral sedaj referirati i Cuvaju i Rhemen. Torej ima Hrvaška na ta način kar dva komisarja.

* **Svetovni položaj** je orisal angleški ministrski predstnik Asquith sledeče: Že pred 14 dnevi sem poizkušal pojasniti naše stališče in kakor mislim tudi stališče drugih držav. To stališče se bistveno od takrat ni izpremenilo. Mi in vsi želimo, da se ustavi nadaljno prelivanje krvi. Še bolj želimo, da se konflikt omeji. V tem oziru delajo vlade skupno. In danes ponavljam z veseljem, da smo vsi prepričani, da je v tej skupni politiki naš vseh edinost. V interesu miru in trajnega mirovnega stanja pa leži, da se za sedaj opuste vsa podrobna vprašanja in da se vse zadeve rešijo pri splošnem, končnem obračunu, ko pride za to primeren čas.

* **Dunajski občinski svet** je na predlog obč. svetnika Gussenbauerja sklenil zvišati podporo »Südmarki« od 3000 na 5000 K in »Ostmarki« od 3000 na 5000 K.

* **Balkanska zveza in Evropa.** Bolgarski vladni organ »Mir« piše: »Z ozirom na položaj na Vzhodu in z ozirom na dejstvo, da so na Balkanu zainteresirane več ali manj vse evropske velesile, je Balkanska Zveza hotela varovati ugled velesil in je zato še pred zavzetjem Dardanel in Carigrada sklenila premirje s Turčijo. S tem je Balkanska Zveza pokazala svojo dobro voljo in tudi znatno izboljšala mednarodno situacijo. Upamo torej, da bodo tudi velesile varovale našo čast in naš ugled in nam šle pri rešitvi balkanskega problema pošteno na roko.

* **Obsodba jugoslovanskih dijakov na Dunaju.** Zaradi znanih demonstracij dne 24. nov. na Dunaju je bilo zatoženih 14 dijakov, večinoma Srbov, da so zakrivali žaljenje Veličanstva in kričali: Živela Srbija. Vsi so tajili. Obsojeni so: Bukvič zaradi razžaljenja Veličanstva na 6 mesecev težke ječe. Trije so dobili zaradi hujškanja po 14 dni, eden pa 10 dni strote ječe. Drugi so dobili po en teden zapora in eden je bil oproščen.

* **Obnovitev trozveze.** Pogodba o podaljšanju trozveze se je obnovila na Dunaju. Podpisali so jo v zunanem ministstvu grof Berchtold, nemški in italijanski poslanik. Podaljšala se je za šest let. Če bi pogodbe ne bili podpisali, bi se bila po določilih samaobsebi za šest let podaljšala. Meseca novembra, ko je bival cesar v Budimpešti, sta se podala nemški in laški poslanik v Budimpešto, kjer so se pričeli pogajati o podaljšanju trozveze. Z ozirom na sedanji položaj so sklenili, da se o obnovitvi trozveze javnost obvesti in da se, kakor piše »Kölnische Zeitung«, svetu dokaže, da je trozveza složna.

Obrambni vestnik.

** **»Cvetke« klerikalnega časopisja.** Klerikalno glasilo »Novi Čas« v Gorici ponuja v 49. št. z dne 6. decembra 1912, menda kot »Miklavžev dar«, sledeče vojnive cvetke: **Liberalno učiteljstvo in Mohorjeva družba.** Liberalno učiteljstvo hoče izstopiti iz Mohorjeve družbe radi dr. Pregljeve povesti »Preslepljeni in oteti«. Pravijo, da je v povesti žaljen učiteljski stan. Mi liberalnih učiteljev ne bomo prosili, naj ostanejo pri Mohorjevi družbi. V resnici za to družbo že dolgo nemarajo, ker je katoliška. Zato o tem nobene besede. Pač pa o povesti! Povest slika delovanje svobodomiselnega učitelja med priprostim ljudstvom na deželi. Kdor pozna razmere, ve kaj svobodomiselnega agitatorja napravi iz sicer dobrega ljudstva. In ker ravno liberalno učiteljstvo stoji v prvih vrstah svobodomiselnih agitatorjev, zato je pisatelj v povesti tudi učitelja postavil na to mesto. Če se tega mesta sramujete v povesti, zakaj se ga ne sramujete, ko doma širite svobodomiselno kugo med ljudi, ki še kaj dajo na vas? Zasramovanja učiteljskega stanu v povesti ni. Orisano je le vaše delovanje, liberalni učitelji. In pisatelj je na koncu povest še oblažil s tem, da se je učitelj pred smrtjo spravil z Bogom. Ali se norda tega sramujete, liberalni gospodje? Na povest se jezite, ker je pisana v katoliškem duhu. Zakaj pa ne vidite svojih liberalnih pisateljev dr. Tavčarja, Cankarja, ki v svojih spisih tako smešita ves učiteljski stan, da bi bili vsi učitelji res lahko ogorčeni. Toda liberalni učitelji tega ne čutijo, ker pisatelj je svobodomislec in poleg učiteljstva je tam osmešen tupatam tudi kak far in klerikalizem. In to je vendar glavna pri vas! Zato manj hinavščine!

»Učit. Tovariš« je že pisal o Pregljevem skrupulu. Torej škoda besed! Jaz dostavljam le še sledeče:

»Zasramovanja učiteljskega stanu ni v povesti«, pravi goriški list. Kaj pa je to morebiti pohvala, če pravi star vaški župnik v pogovoru z učiteljem: »Ostanite pri abezedniku in pustite Boga meni!«

To je veliko preziranje in podcenjevanje učiteljskega stanu. Seveda pisatelj Pregelj in z njim farovski gospodje bi radi videli, da bi tudi mi učitelji »se sklonili in poljubili takemu duhovniku roko!« Ne boš tega čakal, dragi Janez! — Dr. Pregelj je že v prvem listu v letošnjem Mohorjevem koledarju dokazal, kako je ves prožet klerikalnega duha! Kdo bi sicer tako hvalil »kranjskega apostola«, fanatičnega škofa Tomaža Chróna! A vendar je ta spis mnogo boljši od Pregljeve povesti: »Preslepljeni in oteti«.

Take »povesti« bi se moral sramovati vsak četrtošolec! To je skrupulo, ki ne kaže najmanjšega pripovedalnega talenta. Vse je nekako nejasno in zmešano. In kar je največ, ta doktor in profesor je dokazal, da sam slovenščine ne zna! Ali hočete kaj dokazov? Evo jih le nekaj!

»Božičen večer je bil«, (pravilno: Božični...) »...mu ne gre slabo...« To je italijanizem! (Pravilno: ...mu ni ali ne godi se mu slabo). »Le zapodi otroce« (nam. otroke). »Peter ni odgovoril nič« (pravilno: ničesar!) »on pride me počakati...« Bravo, gospod doktor in profesor! Vsak prvošolec ve, da mora tu stati namenilnik, ne nedoločnik!

Torej slovnico v roko, učeni gospod! Zdaj pa pogledimo, kaj še nadalje piše goriški list!

Učitelj aretiran radi tatvine. V Ronkah so zaprli nadučitelja Jos. Bosma, ki je pokradel mnogo denarja župniku v Villi Vicentini. Nadučitelj je pogosto zahajal v župnišče v Villo Vicentino, kjer mu je župnik vse zaupal. Zgodilo pa se je pred dvema leti, da je župnik izgubil ključ od blagajne. — Župnik je k stari ključavničeni enostavno dal napraviti nov ključ. Od tedaj pa mu je vedno zmanjkovalo denarja v blagajni. Sedaj je župnik zaznamoval bankovce ter o tem obvestil tudi župana. Te dni je nadučitelj Bosma prišel k županu plačevati neko stvar z zaznamovanimi bankovci. Tako je stvar prišla na dan in nadučitelja so aretirali. Pri njem so našli izgubljeni ključ ter še nekaj bankovcev. Vsega skupaj je zmanjkalo župniku na ta način 2000 K.

Le pomislite! Zadnje dni poročajo o dveh zločinih, ki sta jih zagrešila učitelja. V preiskovalnem zaporu je baje neki učitelj, ki je hotel zastrupiti škofa Mahniča in zaprt je nadučitelj Bosma radi tatvine. Velika krivica bi se delala vsemu učiteljstvu, če bi sedaj kdo prišel in dejal: Glejte, taki so! To bi bila grozna krivica in vredna vse obsodbe. Toda, gospodje liberalni učitelji, vi bi proti taki krivici nesmeli niti protestirati. Le premislite, kolikrat so vaši liberalni in socialistični listi poročali največkrat o izmišljenih pregreških kakega duhovnika. In tedaj ste vse pobožno zavili oči proti nebu in ste rekli: »Glejte, taki so farji!« Gospodje liberalci! Na teh dveh slučajih spoznajte, kolike krivice ste prizadjali duhovnikom! Le premislite!

Glede notice o aretiranem učitelju rečemo le toliko, da se dobe v vsakem stanu kakiziprijenci. Vendar je tu še posebno povdariti, da notica ne velja kakemu slovenskemu učitelju. Kar se pa godi med laškimi, ne velja za nas in nas sploh nič ne briga! Sicer je pa omenjeni nadučitelj gotovo kak — klerikalec, ker napredni učitelji, naj si bodo katerekoli narodnosti, se ne potikajo po — farovžih.

V notici »Le pomislite« pa »Novi Čas« pere duhovnike. Seveda poročajo liberalni in socialistični listi le »izmišljene« pregreške kakega duhovnika! — Če bi pa mi hoteli poročati o resničnih, dokazanih škandalih nekaterih posvečenecv, potem bi šele odprli oči! Potem bi imeli pravi pojem o »izmišljotinah!« — Ali niste n. pr. lani brali v »Slovenskem Narodu« o »idili v nekem župnišču na Kranjskem.« — Tam je obzirno in ublaženo pojasnjeno, kaj se je godilo! In vendar dotični župnik še vedno služi v istem kraju; gđč. učiteljica pa je »iz službenih« ozirov dobila boljšo ugodnejšo službo in se ji prav

dobro godi pod patronanco naših klerikalcev, ker je pač vneta — Slomškarica! Dovolj ta zgled, pa imamo jih še na cente!

Zdaj, ob zvršetku t. l. sklenimo napredni učitelji: **Ven vsi do zadnjega iz zasramujoče nas družbe sv. Mohorja, a tudi klerikalnemu časopisju dajmo slovo!**

Kranjske vesti.

—r— **Dr. Janko Vilfan.** V soboto je naglo umrl, mudivši se po opravkih v Ljubljani, dr. Janko Vilfan, odvetnik in deželni poslanec iz Radovljice. Pokojni dr. Vilfan je bil blaga in plemenita duša ter je vedno in povsod z vso iskrenostjo in odločnostjo zagovarjal koristi učiteljstva. Bodi ljubemu in odličnemu prijatelju učiteljstvu ohranjen najblajši spomin!

—r— **Učiteljstvo kranjskega okraja** voli glasom novega deželnega šolskega zakona dva zastopnika in dva namestnika za prihodnje šestletno dobo kot zastopnike v okrajni šolski svet meseca februarja l. 1913. — Učiteljstvo kranjskega okraja bo sklicano v ta namen v Kranj na določeni čas, ki pa se uradno razglasi še pravčasno. — Potni stroški se odmerijo vsem volilcem na ta način, kakor je običajen za uradne okrajne učiteljske konference. — Toliko že sedaj v informacijo!

—r— **Članom »Slovenske šolske Matice«** naznanja tem potom učitelj V. Rus, poverjenik za kranjski šolski okraj, da naj pošljejo članarino za š. l. 1912/13 najkasneje do 21. decembra t. l. vsi oni, ki nameravajo ostati še nadalje člani tega za šolstvo tako važnega društva. — Na poznejše oglase se poverjenišvo ne more ozirati, ker je treba odposlati imenik članov centralnemu odboru »Sl. Š. M.« do gori omenjenega roka. — Zадnja leta je štel kranjski okraj okrog 50 članov, doslej pa je odposlalo članarino samo 10. dosedanjih društvenikov. Društvenina se je pobirala redno in vedno ob okrajnih učiteljskih konferencah, kar se pa letos ni moglo izvršiti, ker kranjski okraj — edini na Kranjskem! — ni imel letošnje leto te konference.

—r— **S potovanja** pripoveduje nekdo v »Dnevu« to-le zanimivost: »Bil sem na Jesenicah, kjer uganja svojo hinavščino fajmošter Skubic. V gostilni sem zvedel sledeče: Skubic je velik sovražnik učiteljstva, ki veliko trpi v nezdravih šolskih prostorih, da jim jemlje ugled, jih vedno obrekuje po časopisih, opravlja v katoliškem domu in posreduje razne neosnovane pritožbe. S tem pa ni zadovoljen. Učiteljstvu je odjedel 20 K mesečne stanarine, odjedel je običajno podporo za drva v znesku po 90 K. Ni še dosti. Hujškal je pri deželnem odboru, da tudi ni prejelo nobene draginske doklade. Na kak način je potegnil Skubic deželni odbor, tega nihče ne ve. Gotovo je, da je fajmošter svoje hinavščine zelo vesel. Zato je prav velikomestno zabava po katoliških teatrih in prav učinkajoče prazni »firkličke« v dobrih krščanskih beznicah. Učiteljstvu priporočam, naj se ne trudi v šoli, zakaj bi telesno propadalo. Deželnemu odboru pa pravim: Če hoče kak revež imeti psa pri hiši, ga mora rediti; če pa hoče dežela imeti učitelje, jih mora pa tudi plačati tako vsaj žive lahko. Prepričan sem, da so vse informacije resnične in rečem samo: žalosno za naš čas.

—r— **Iz Metlike** nam poročajo: 90 let stari vpokojeni metliški učitelj Vencel Sturim je 5. decembra tu umrl. Pogreb je bil 7. decembra ob 2. uri popoldne. Blag mu spomin!

Štajerske vesti.

IVAN KOPRIVNIK

V Mariboru je 9. t. m. umrl prof. Ivan Koprivnik, c. kr. šolski svetnik. — Pokojni prof. Koprivnik je bil kremenit značaj in izvrsten učitelj, ki ga imamo ohranjenega v spominu izza mnogih naših zborovanj. Bil je iskren prijatelj naprednega slovenskega učiteljstva ter je vedno rad zahajal v našo družbo. Uspešno je deloval tudi na književnem polju. Bodi neupogljivemu značaju ohranjen trajen spomin tudi v naših vrstah!

—š— **Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga** v Celju je razposlala vsem šolskim vodstvom na Sp. Štajerskem naročilne liste ter vsem slov. štaj. učiteljstvu prav lične koledarčke brezplačno. Prosi-

mo, da izpolnite naročilne liste takoj in jih učiteljski zadrugi v Celju vrnite, da lahko še pred novim letom vse knjige uredi in da z novim letom vse lepo funkcionira. Kdor še ni član zadruge, mora podpisati pristopni list, sicer se ne more po pravilih posluževati naročilnega lista. Nesprejete naročilne in pristopne liste blagovolijsko šolska vodstva vrniti pod istim naslovom nazaj v Celje. Tudi bi bilo dobro, da se več izpolnjenih naročilnih listov vpošlje pod enim zavitkom. Kdor ni dobil, naj se oglasi pri šol. vodstvu ali Učiteljski zadrugi v Celju. Izvenštajersko učiteljstvo, ki želi naročilnega lista se naj oglasi pri Učiteljski zadrugi v Celju, ki ga na željo takoj vpošlje v izpolnitev.

—š— **Kaj je s poukom na Štajerskem v četrtek po Novem letu?** — Del štajerskega učiteljstva ni na jasnem, je li v četrtek po Novem letu 1913 poučevati ali ne! V slučaju, da deželni šolski svet drugače ne ukrene, je glasom odredb def. š. in u. r. k §§ 56—58 dotični četrtek na vsak način šola. V omenjeni odredbi je namreč razloženo povedano, da je v četrtek poučevati, ako je pred ali za tem dnevom šole prost dan; v navedeni odredbi se nikjer ne ločijo počitnice od drugih prostih dnevor ter tudi niso nikjer počitnice od te odredbe izvzete. Ker se v božične »počitnice« padajoče »Novo leto« zaradi povedanega ne more drugače tolmačiti kot »šole prost dan«, je v četrtek po Novem letu šola! — Kdor je drugega mnenja, se naj zgasi! F. B.

—š— **Štajerski deželni šolski svet** je v zadnji svoji seji imenoval suplentinjo Alojzijo Lebar pri Veliki Nedelji za definitivno učiteljico istotam, provizorično učiteljico pri Sv. Florjanu Frančiško Grlic definitivno istotam; dalje so imenovani definitivna učiteljica v Spod. Poljskavi Marija Goričan za definitivno učiteljico na Pristovi; nadučitelj Pavel Flere za nadučitelja v Letušu; prov. učiteljica Helena Goričan za def. istotam in prov. učiteljica Amalija Gnuš v Zagorju za definitivno istotam. Pomožna učiteljica za ročna dela Marija Iglar v Ribnici je imenovana za učiteljico ročnih del. V začasni pokoj je stopila učiteljica v Šmartnem pri Slovenjemgradu, Marijana Vrečko.

—š— **Ukazni list za šolstvo v vojvodini Štajerski.** Deželni šolski svet bo z Novim letom začel izdajati »Ukazni list za šolstvo v vojvodini Štajerski.« Ta list bo vseboval nanovo izšle zakone v šolstvu, odredbe, predpise, razglase, poročila, osebne vesti in razpise služb. — Naročitvi tega ukaznega lista so zavezane vse dež. šolskemu svetu podrejene oblasti in vse javne ter s pravico javnosti opremljene šole in zavodi. — Nemški izvod stane na leto 5 K, nemško-slovenski pa 7 K.

—š— **Iz Gradca** nam poročajo: Uradni list naznanja, da je naučni minister za bodočo funkcijsko periodo imenoval na Spodnjem Štajerskem sledeče gg. za šolske nadzornike: za okrajno glavarstvo Celje-okolico Jožefa Supaneka, nadučitelja v Grižah; za okrajno glavarstvo Maribor-okolico Janeza Drelaka, nadučitelja v Rogatcu; za okrajni glavarstvi Ptuj-okolica in Ljutomer nadučitelja v Cirkovcah Matijo Hlerica; za okrajno glavarstvo brežiško inkluzivno sodni okraj laški Gustava Voduška, ljudskošolskega ravnatelja v Trbovljah; za okrajni glavarstvi Slovenjgradec in Konjice Alojza Schechla, učitelja v Gornjem gradu. Za mesto Maribor je šolski nadzornik ravnatelj Frisch, za mesto Celje in nemške šole v Posavju ravnatelj Proft, za mesto Ptuj in nemške šole v Podravju ravnatelj Sterling v Ptuj. Takozvani nemški ljudskošolski nadzorovalni okraj na Spodnjem Štajerskem se je torej razdelil — seveda v svrhu lažje pomenčevalne agitacije in v svrhu pomnoženja nemškega posestnega stanja.

Koroške vesti.

—k— **Volitev zastopnika v okrajni šolski svet za velikovski okraj** se je vršila v ponedeljek, 2. t. m., in je sijajno izpala. Slovenski kandidat, župan občine Klobasnica, Ferd. Kraiger, p. d. Zloker, je prodl s 16 glasovi proti 12, ki so bili oddani od nemškutarjev za gosp. Niederdorferja iz Zel. kaplje. Pač lahko bi imele občine dva zastopnika v šolskem svetu, ko bi se našli slovenski župani otrešli narodne mlačnosti! Čestitamo prav iz srca krasni zmagi! Živel naš župan Kraiger!

—k— **Če je preveč.** »Südmarka« na Koroškem je pričela nabirati za takozvano